

Uzasadnienie

Ustanowienie nowych regulacji wynika z konieczności implementowania do krajowego porządku prawnego przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/97 z dnia 20 stycznia 2016 r. w sprawie dystrybucji ubezpieczeń (Dz. Urz. UE L 26 z 02.02.2016, s. 19), zwanej dalej „dyrektywą”. Państwa członkowskie Unii Europejskiej powinny dokonać implementacji dyrektywy do dnia 23 lutego 2018 r.

Projekt ustawy częściowo implementuje również dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniającą dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE (Dz. Urz. UE L 173 z 12.06.2014 s. 349), w zakresie art. 91 wprowadzającego zmiany w dyrektywie 2002/92/WE w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego, odnoszącego się do dodatkowych wymogów w zakresie ochrony klientów dotyczących produktów inwestycyjnych opartych na ubezpieczeniu. Ponadto, termin rozpoczęcia stosowania dyrektywy 2014/65/UE został przesunięty o rok, tj. od dnia 3 stycznia 2018 r. (na mocy dyrektywy 2016/1034).

PRZEPISY OGÓLNE

Zgodnie z ideą dyrektywy klienci powinni korzystać z ochrony na jednakowym poziomie niezależnie od różnic między kanałami dystrybucji. W związku z tym zasadnicze znaczenie mają równe warunki prowadzenia działalności przez dystrybutorów ubezpieczeń. Dyrektywa obejmuje więc swym zakresem wszystkie podmioty prowadzące dystrybucję ubezpieczeń, niezależnie od kanału dystrybucji. Dyrektywa w art. 1 ust. 3 przewiduje wyłączenia z zakresu podmiotowego dyrektywy w odniesieniu do niektórych przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie dystrybucji ubezpieczeń. Jednakże podmioty wyłączone spod reżimu dyrektywy, na podstawie ww. przepisu, zgodnie z art. 1 ust. 4 są zobowiązane do spełnienia określonych wymogów w zakresie informacji czy przysługujących procedur reklamacyjnych.

Projekt ustawy zakłada zachowanie podmiotowego podziału pośredników ubezpieczeniowych na brokerów i agentów ubezpieczeniowych, z zastrzeżeniem niedopuszczalności łączenia obu funkcji. Takie rozwiązanie znajduje uzasadnienie w obowiązującej praktyce rynkowej i racjonalności takiego rozwiązania. Podmiotowy podział stanowi klasyczne ujęcie pośrednictwa ubezpieczeniowego, w którym czynności pośrednictwa mogą wykonywać jedynie podmioty zarejestrowane jako brokerzy lub agenci. Podział ten dotyczy również osób wykonujących czynności brokerskie oraz osób wykonujących czynności agencyjne (tzw. OWCA). Broker ubezpieczeniowy wykonuje czynności w imieniu lub na rzecz podmiotu poszukującego ochrony ubezpieczeniowej, natomiast agent ubezpieczeniowy wykonuje czynności w imieniu lub na rzecz zakładu ubezpieczeń. W konsekwencji proponuje się zachować podział na czynności agencyjne i działalność agencyjną wykonywaną przez agentów ubezpieczeniowych oraz czynności brokerskie i działalność brokerską wykonywaną przez brokerów ubezpieczeniowych. Ponadto, należy mieć na uwadze, że według motywu 4 preambuły do dyrektywy pośrednicy ubezpieczeniowi i reasekuracyjni odgrywają główną rolę w dystrybucji produktów ubezpieczeniowych. Dodatkowo proponuje się, aby czynności agencyjne i działalność agencyjną, oprócz agentów ubezpieczeniowych, wykonywali również agenci oferujący ubezpieczenia uzupełniające (dyrektywa nazywa ich pośrednikami oferującymi ubezpieczenia uzupełniające). Ponadto, projekt ustawy przewiduje bezpośrednie wykonywanie przez zakład ubezpieczeń czynności związanych z dystrybucją ubezpieczeń

poprzez uprawnionych pracowników. Czynności takie określone zostały jako czynności dystrybucyjne zakładu ubezpieczeń. Analogicznie proponuje się, aby uprawnieni do wykonywania czynności związanych z dystrybucją reasekuracji pracownicy zakładu reasekuracji wykonywali czynności dystrybucyjne zakładu reasekuracji.

Dyrektywa przyjmuje podział przedmiotowy, zakładający definiowanie dystrybucji przez określenie czynności, których wykonywanie przez osobę fizyczną lub prawną wymaga spełnienia określonych obowiązków. W konsekwencji oznacza to jednolite traktowanie pośredników ubezpieczeniowych w kształtowanych regulacjach. Przyjęcie takiego systemu wynika z faktu iż dyrektywa została skonstruowana przy uwzględnieniu specyfiki systemów prawnych regulujących rynek pośrednictwa ubezpieczeń we wszystkich państwach członkowskich. Stanowi zatem kompromis pomiędzy wieloma systemami. Pozostawia jednak margines do uregulowania przez poszczególne państwa członkowskie.

Dotychczas pośrednictwo ubezpieczeniowe obejmowało również pośrednictwo ubezpieczeniowe w zakresie reasekuracji. Konstrukcja ta wydaje się nieadekwatna do dystrybucji ubezpieczeń i dystrybucji reasekuracji z uwagi na szerszy zakres przedmiotowy dystrybucji ubezpieczeń (nie tylko czynności faktyczne i prawne związane z zawieraniem lub wykonywaniem umów ubezpieczenia, ale również możliwość zawarcia umowy ubezpieczenia za pośrednictwem m.in. Internetu) oraz inny zakres pośredników. W konsekwencji proponuje się, tak jak w dyrektywie, wyróżnienie dystrybucji ubezpieczeń i dystrybucji reasekuracji.

Dyrektywa zakłada nałożenie na dystrybutorów ubezpieczeń i dystrybutorów reasekuracji licznych obowiązków w postaci choćby obowiązków informacyjnych czy z zakresu doradztwa. Proponowane zachowanie podziału podmiotowego pośredników pozwoli na efektywny i optymalny rozdział tych obowiązków z uwzględnieniem charakteru działalności wykonywanej odpowiednio przez agentów i brokerów ubezpieczeniowych.

Ustawa w celu implementacji dyrektywy określa nie tylko na czym polega dystrybucja ubezpieczeń i dystrybucja reasekuracji, ale również określa rodzaje działalności, których nie uznaje się za taką dystrybucję. Takim rodzajem działalności w świetle art. 2 ust. 2 lit. b dyrektywy jest zawodowa obsługa roszczeń zakładu ubezpieczeń oraz likwidacja i wycena szkód przez biegłych. W angielskiej wersji dyrektywy odpowiednikiem „biegłych” są eksperci od wyceny szkód („expert appraisal of claims”). Biorąc pod uwagę fakt, że w polskim systemie prawnym likwidacja i wycena szkód ubezpieczeniowych nie jest reglamentowaną działalnością proponuje się, aby za dystrybucję ubezpieczeń i dystrybucję reasekuracji nie uznawać wyceny szkód i ekspertyz związanych z tymi szkodami dokonywanych przez inne podmioty.

Na podstawie art. 16 dyrektywy, zakłady ubezpieczeń oraz pośrednicy ubezpieczeniowi mogą korzystać z usług dystrybucji ubezpieczeń świadczonych wyłącznie przez zarejestrowanych agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające, w tym również tych przedsiębiorców, do których nie ma zastosowania dyrektywa. W związku z tym proponuje się, aby do przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie dystrybucji ubezpieczeń, ale wyłączonych, co do zasady, spod reżimu dyrektywy (ustawy) miał zastosowanie zakaz subdelegacji analogiczny do zakazu stosowanego przy pełnomocnictwie udzielanym dla agentów rynku ubezpieczeniowego do zawierania umów ubezpieczenia w imieniu zakładu ubezpieczeń. Jednocześnie proponuje się, aby zakład ubezpieczeń prowadził uproszczoną ewidencję ww. przedsiębiorców, zawierającą co najmniej dane identyfikujące przedsiębiorców oraz zakres udzielonego pełnomocnictwa.

W projektowanej ustawie proponuje się zaznaczenie, że dystrybucja ubezpieczeń oznacza także wykonywanie działalności polegającej na wykonywaniu czynności przygotowawczych zmierzających do zawierania, zawieraniu oraz udzielaniu pomocy w administrowaniu i wykonywaniu umów gwarancji ubezpieczeniowych a także w sprawach o odszkodowanie lub świadczenie. Dystrybucja ubezpieczeń będzie polegać także na udzielaniu informacji dotyczących jednej lub większej liczby umów gwarancji ubezpieczeniowych na podstawie kryteriów wybranych przez poszukującego ochrony ubezpieczeniowej za pośrednictwem stron internetowych lub innych mediów oraz opracowanie rankingu gwarancji ubezpieczeniowych obejmującego porównanie składki z tytułu umowy gwarancji ubezpieczeniowej, w przypadku gdy poszukujący ochrony ubezpieczeniowej jest w stanie zawrzeć umowę gwarancji ubezpieczeniowej za pośrednictwem stron internetowych lub innych mediów. W analogicznym przepisie art. 2 dotychczas obowiązującej ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym jest mowa wyłącznie o zawieraniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia.

Gwarancje ubezpieczeniowe stanowią grupę 15 działu II załącznika do ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. Gwarancja ubezpieczeniowa jest umową nienazwaną pomiędzy gwarantem (zakładem ubezpieczeń) a dłużnikiem (zleceniodawcą gwarancji). Na mocy umowy gwarant zobowiązuje się do wypłaty na rzecz beneficjenta (podmiotu, na który została wystawiona gwarancja) określonej sumy pieniężnej na żądanie i oświadczenie beneficjenta, w przypadku gdy dłużnik nie zrealizuje swoich zobowiązań wobec beneficjenta. Podstawowe rodzaje gwarancji ubezpieczeniowych obejmują:

- 1) ubezpieczeniowe gwarancje kontraktowe:
 - ubezpieczeniową gwarancję zapłaty wadium;
 - ubezpieczeniową gwarancję należytego wykonania kontraktu;
 - ubezpieczeniową gwarancję usunięcia wad lub usterek;
 - ubezpieczeniową gwarancję zwrotu zaliczki;
- 2) ubezpieczeniowe gwarancje zapłaty należności celnych;
- 3) ubezpieczeniowe gwarancje zapłaty należności handlowych;
- 4) ubezpieczeniowe gwarancje turystyczne.

Objęcie przepisami ustawy zawierania i wykonywania umów gwarancji ubezpieczeniowych zapewni bardziej odpowiednie zabezpieczenie interesów klientów zakładów ubezpieczeń zawierających umowy gwarancji ubezpieczeniowych oraz beneficjentów tych gwarancji. Zgodnie z art. 7 dystrybutor ubezpieczeń wykonujący dystrybucję gwarancji ubezpieczeniowych będzie obowiązany postępować uczciwie, rzetelnie i profesjonalnie, zgodnie z najlepszym interesem swoich klientów. Zawarte w art. 14 projektu ustawy wymogi dotyczące doskonalenia zawodowego będą miały zastosowanie także do osób oferujących umowy gwarancji ubezpieczeniowych. Nadzór nad dystrybucją ubezpieczeń, sprawowany przez organ nadzoru (KNF), o którym mowa w rozdziale 6 projektu ustawy będzie obejmował także nadzór nad zawieraniem i wykonywaniem umów gwarancji ubezpieczeniowych.

Ponadto proponowana zmiana zapewni spójność przepisów ustawy z przepisami ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. Zgodnie z art. 4 ust. 7 pkt 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej do czynności ubezpieczeniowych zalicza się zawieranie umów gwarancji ubezpieczeniowych lub zlecanie ich zawierania uprawnionym pośrednikom ubezpieczeniowym w rozumieniu ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, a także wykonywanie tych umów. Ustawa o pośrednictwie ubezpieczeniowym zostanie zastąpiona ustawą o dystrybucji ubezpieczeń.

Projekt ustawy co do zasady określa większość definicji, o których mowa w art. 2 ust. 1 dyrektywy, w słowniczku ustawowym. Niemniej niektóre pojęcia zostały wyjaśnione w przepisach merytorycznych, do których mają zastosowanie, np. główne miejsce prowadzenia działalności, duże ryzyka. Z kolei definicja „doradztwa” w polskim systemie prawnym utożsamiana jest z udzielaną przez brokera ubezpieczeniowego przed zawarciem umowy ubezpieczenia poradą opartą o rzetelną analizę ofert w liczbie wystarczającej do opracowania rekomendacji najwłaściwszej umowy.

WYMOGI INFORMACYJNE I ZASADY PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI

Jednym z podstawowych celów dyrektywy jest zwiększenie poziomu ochrony klientów zawierających umowy ubezpieczenia. Środkiem do tego jest m.in. zapewnienie stosowania zasad ogólnych, a także zapewnienie odpowiedniej informacji o produkcie oraz dystrybutorze poprzez uregulowanie określonych obowiązków informacyjnych.

Przede wszystkim za art. 17 ust. 2 dyrektywy proponuje się wprowadzenie ogólnej klauzuli, aby dystrybutor ubezpieczeń wykonując dystrybucję ubezpieczeń postępował uczciwie, rzetelnie i profesjonalnie, zgodnie z najlepiej pojętym interesem swoich klientów. W ślad za dyrektywą proponuje się również, aby sposób wynagradzania dystrybutora ubezpieczeń oraz osoby, przy pomocy której dystrybutor ubezpieczeń wykonuje czynności agencyjne, czynności dystrybucyjne zakładu ubezpieczeń lub czynności brokerskie w zakresie ubezpieczeń, nie mógł odbywać się w sposób sprzeczny z obowiązkiem działania zgodnie z najlepiej pojętym interesem osób poszukujących ochrony ubezpieczeniowej lub klientów, w szczególności aby dystrybutor ubezpieczeń nie mógł dokonywać ustaleń dotyczących wynagrodzeń, celów sprzedaży lub innych kwestii, które mogłyby stanowić zachętę do proponowania poszukującemu ochrony ubezpieczeniowej określonej umowy ubezpieczenia lub umowy gwarancji ubezpieczeniowej, w sytuacji gdy dystrybutor ubezpieczeń mógłby zaproponować inną umowę, która lepiej odpowiadałaby potrzebom poszukującego ochrony ubezpieczeniowej.

Dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, aby pośrednicy ubezpieczeniowi i zakłady ubezpieczeń, a w niektórych przypadkach również pośrednicy oferujący ubezpieczenia uzupełniające, podejmowali wszelkie środki na drodze do identyfikacji oraz zapobiegania konfliktom interesów występującym pomiędzy nimi. Dyrektywa w art. 18 i 19 szczegółowo określa informacje, które muszą być przekazane klientowi przed zawarciem umowy ubezpieczenia, celem wyeliminowania ewentualnych konfliktów interesów. Co do zasady dotychczasowe obowiązki informacyjne odnoszące się do agenta ubezpieczeniowego i brokera ubezpieczeniowego wyczerpują wymogi dyrektywy. Ze względu na przyjęty w polskim systemie prawnym podmiotowy podział pośredników ubezpieczeniowych na agentów i brokerów ubezpieczeniowych polski klient jest lepiej zorientowany co do statusu pośrednika i wynikających z tego obowiązków informacyjnych. Niemniej konieczne jest w szczególności uregulowanie kwestii obowiązku ujawniania przez dystrybutorów ubezpieczeń charakteru ich wynagrodzenia. Dystrybutor ubezpieczeń będzie zobowiązany ujawnić czy za swoją pracę otrzymuje honorarium (płacone bezpośrednio przez klienta), prowizję (uwzględnioną w kwocie składki ubezpieczeniowej) czy jakkolwiek inny rodzaj wynagrodzenia. Takie rozwiązanie ma jasno zobrazować stosunek łączący zakład ubezpieczeń i pośrednika. Ponadto, klientowi zostaną przekazane podstawowe informacje również w przypadku gdy dystrybutorem będzie zakład ubezpieczeń. Charakter wynagrodzenia ma być ujawniany „w związku z proponowanym zawarciem umowy ubezpieczenia lub umowy gwarancji ubezpieczeniowej”. Taka redakcja przepisu powinna

odnosić się do wszystkich elementów otrzymywanego wynagrodzenia wynikających z umowy, obejmujących również wszelkie płatności dokonywane przez klienta po zawarciu umowy ubezpieczenia, o których mowa w art. 19 ust. 3 i 5 dyrektywy.

W projekcie ustawy proponuje się także zobowiązanie agentów ubezpieczeniowych, zakładów ubezpieczeń i brokerów ubezpieczeniowych do informowania osób poszukujących ochrony ubezpieczeniowej o wysokości kosztów dystrybucji oraz kosztów prowizji związanych z proponowaną umową ubezpieczenia. Powyższy obowiązek informacyjny będzie miał zastosowanie do umów ubezpieczenia o charakterze inwestycyjnym, tzn.:

- 1) umów ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, o której mowa w grupie 3 działu I załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, w których gwarantowana wysokość świadczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego jest niższa niż dziesięciokrotność rocznej składki ubezpieczeniowej należnej z tytułu tej umowy w każdym z pierwszych pięciu lat ubezpieczenia;
- 2) umów ubezpieczenia, w których wartość świadczenia jest ustalana w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, o której mowa w grupie 3 działu I załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.

Powyższy obowiązek informacyjny nie będzie miał natomiast zastosowania do umów ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, o której mowa w grupie 3 działu I załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, w których gwarantowana wysokość świadczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego jest wyższa niż dziesięciokrotność rocznej składki ubezpieczeniowej należnej z tytułu tej umowy w każdym z pierwszych pięciu lat ubezpieczenia. Konstrukcja takich produktów ubezpieczeniowych jest zbliżona do konstrukcji tradycyjnych ubezpieczeń na życie i dożycie, które mają charakter przede wszystkim ochronny.

W odniesieniu do konieczności ujawniania kosztów dystrybucji proponowane przepisy stanowią implementację art. 29 ust. 1 lit. c. dyrektywy, który zobowiązuje dystrybutorów ubezpieczeń do ujawniania klientom lub potencjalnym klientom informacji dotyczących kosztów dystrybucji produktów ubezpieczeniowych o charakterze inwestycyjnym. Dyrektywa nie definiuje jednak kosztów dystrybucji ubezpieczeń. W związku z powyższym proponuje się zdefiniowanie kosztów dystrybucji w słowniczku do proponowanej ustawy jako wyrażony procentowo z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku iloraz założonych kosztów akwizycji dla danej umowy ubezpieczenia oraz sumy składek ubezpieczeniowych z danej umowy w rekomendowanym minimalnym okresie trwania umowy. Koszty akwizycji zostały zdefiniowane w par. 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji. W przypadku umów ubezpieczenia o charakterze inwestycyjnym powyższe koszty mogą obejmować: koszty związane z zawieraniem i odnawianiem umów ubezpieczenia, w tym prowizje agentów lub brokerów ubezpieczeniowych, wynagrodzenia wraz z narzutami pracowników zajmujących się akwizycją, koszty badań lekarskich, koszty wystawienia polis, koszty włączenia umowy ubezpieczenia do portfela ubezpieczeń oraz koszty reklamy i promocji produktów ubezpieczeniowych o charakterze inwestycyjnym i koszty ogólne związane z badaniem wniosków i wystawianiem polis.

Zobowiązanie dystrybutorów ubezpieczeń do przedstawiania poszukującym ochrony ubezpieczeniowej informacji o wysokości kosztów prowizji ubezpieczeniowych związanych z umowami ubezpieczenia o charakterze inwestycyjnym ma na celu zwiększenie transparentności sprzedaży takich produktów ubezpieczeniowych oraz zapobieganie zjawisku misselingu. Zgodnie z proponowaną definicją zawartą w słowniczku do ustawy, koszty prowizji będą stanowiły wyrażony procentowo z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku iloraz założonych kosztów prowizji agenta ubezpieczeniowego, brokera ubezpieczeniowego

albo osoby wykonującej czynności dystrybucyjne zakładu ubezpieczeń dla danej umowy ubezpieczenia oraz sumy składek ubezpieczeniowych z danej umowy w rekomendowanym minimalnym okresie trwania umowy.

Informacja obejmująca zarówno wysokość kosztów dystrybucji ubezpieczeń jak i wysokość kosztów prowizji będzie stanowiła dla poszukującego ochrony ubezpieczeniowej całościowy obraz dotyczący kosztów związanych z dystrybucją umów ubezpieczenia o charakterze inwestycyjnym, z uwzględnieniem najbardziej istotnej pozycji jaką stanowi prowizja pośrednika ubezpieczeniowego. Taki zakres informacji będzie adekwatny również w przypadku gdy umowa ubezpieczenia będzie zawierana bezpośrednio przez zakład ubezpieczeń i nie będzie wypłacana prowizja pośrednika ubezpieczeniowego.

Kolejnym ważnym elementem systemowym ustanowionym w interesie klientów jest odpowiednie zachowanie podmiotowego podziału pośredników ubezpieczeniowych na brokerów i agentów ubezpieczeniowych, z zastrzeżeniem niedopuszczalności łączenia obu funkcji. Proponowana regulacja zakazująca łączenia działalności agencji z działalnością brokerską powinna być kompletna, tzn. powinna eliminować wszelkie możliwe stany faktyczne i prawne.

Odpowiednio przeprowadzona usługa doradztwa jeszcze przed zawarciem umowy ubezpieczenia skutecznie zabezpiecza przed przypadkami niewłaściwej sprzedaży (tzw. misselling). Zgodnie z art. 20 ust. 1 dyrektywy, przed zawarciem umowy ubezpieczenia dystrybutor ma obowiązek określenia, na podstawie otrzymanych informacji, wymagań i potrzeb klienta oraz podania mu w zrozumiałej formie obiektywnych informacji na temat produktu. W celu implementacji art. 20 ust. 1 i 2 dyrektywy proponuje się, aby przed zawarciem umowy ubezpieczenia dystrybutor ubezpieczeń określał, na podstawie uzyskanych od poszukującego ochrony ubezpieczeniowej informacji, wymagania i potrzeby poszukującego ochrony ubezpieczeniowej oraz podawał mu w zrozumiałej formie obiektywne informacje o produkcie ubezpieczeniowym w celu umożliwienia mu podjęcia świadomej decyzji, uwzględniając złożoność tego produktu oraz rodzaj poszukującego ochrony ubezpieczeniowej. Oferowana umowa ubezpieczenia powinna być zgodna z wymaganiami i potrzebami poszukującego ochrony ubezpieczeniowej w zakresie ochrony ubezpieczeniowej. Z kolei art. 20 ust. 3 dyrektywy odnoszący się do działalności doradczej na podstawie wystarczającej liczby umów ubezpieczeń dostępnych na rynku i sformułowania rekomendacji, w polskich warunkach jest właściwy dla działalności brokerskiej i nie wymaga dodatkowej implementacji.

Projekt ustawy implementuje również art. 23 dyrektywy, określający warunki dotyczące przekazywania informacji. W konsekwencji dystrybutor ubezpieczeń będzie przekazywał informacje dotyczące dystrybutora oraz informacje o umowie ubezpieczenia lub umowie gwarancji ubezpieczeniowej pisemnie lub za pomocą innego trwałego nośnika, nieodpłatnie, w sposób jasny, dokładny i zrozumiały oraz w języku urzędowym państwa członkowskiego Unii Europejskiej, w którym umowa ubezpieczenia jest zawierana, lub innym języku, na który wyrażą zgodę strony umowy. Definiując trwały nośnik, projektodawca oparł się na art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 30 maja o prawach konsumenta, który stanowi iż jest nim każdy materiał lub narzędzie, pod warunkiem że umożliwi konsumentowi lub przedsiębiorcy:

- przechowywanie informacji kierowanych do niego,
- dostęp do tych informacji w przyszłości, przez czas odpowiedni do celów, jakim te informacje służą, oraz
- odtworzenie przechowywanych informacji w niezmienionej formie.

Mając powyższe na uwadze, projektodawca szczegółowo określa warunki przekazywania informacji za pomocą trwałego nośnika innego niż papier. Informacje dotyczące dystrybutora

oraz informacje o umowie ubezpieczenia lub umowie gwarancji ubezpieczeniowej będą mogły być więc przekazane klientowi lub poszukującemu ochrony ubezpieczeniowej na jego żądanie pod warunkiem, zapewniono mu wybór między informacjami w formie papierowej a informacjami na innym trwałym nośniku. W przypadku przekazania informacji na trwałym nośniku do użycia którego niezbędny jest dostęp do Internetu, wymagane będzie posiadanie przez klienta lub poszukującego ochrony ubezpieczeniowej regularnego dostępu do Internetu. Dyrektywa przewiduje również, że powyższe informacje mogą być przekazane za pośrednictwem strony internetowej, jeżeli są skierowane bezpośrednio do poszukującego ochrony ubezpieczeniowej lub klienta lub po spełnieniu określonych warunków, tj. m.in. wyrażenie przez klienta lub poszukującego ochrony ubezpieczeniowej zgody na przekazanie informacji poprzez stronę internetową, posiadanie regularnego dostępu do Internetu czy powiadomienie o adresie strony internetowej oraz miejscu na tej stronie, gdzie zostały udostępnione te informacje.

Niezależnie od powyższego, na żądanie poszukującego ochrony ubezpieczeniowej albo klienta, dystrybutor ubezpieczeń będzie zobowiązany do przekazania mu nieodpłatnie informacji w formie papierowej.

Celem implementacji art. 23 ust. 7 zdania pierwszego dyrektywy, do przekazywania informacji dotyczących dystrybutora oraz informacji o umowie ubezpieczenia lub umowie gwarancji ubezpieczeniowej przy sprzedaży telefonicznej przewiduje się zastosowanie rozwiązań ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta. Natomiast w kontekście art. 23 ust. 7 zdanie drugie dyrektywy, nie zachodzi potrzeba implementacji z uwagi na funkcjonowanie w polskim porządku prawnym art. 39 ust. 3 ustawy o prawach konsumenta. Zgodnie z jego treścią, przedsiębiorca jest obowiązany do przekazania konsumentowi określonych informacji utrwalonych na papierze lub innym trwałym nośniku dostępnym dla konsumenta, przed zawarciem umowy, a gdy umowa jest na życzenie konsumenta zawierana z zastosowaniem środka porozumiewania się na odległość, który na to nie pozwala - niezwłocznie po jej zawarciu.

Projekt wprowadza nowe regulacje dotyczące sprzedaży krzyżowej w celu implementacji art. 24 dyrektywy. Za dyrektywą proponuje się wyróżnić dwa przypadki:

- 1) gdy produkt ubezpieczeniowy oferowany jest w pakiecie wraz z towarem lub usługą uzupełniającą, które nie są ubezpieczeniem. W takiej sytuacji pośrednik ubezpieczeniowy informuje klienta, czy istnieje możliwość odrębnego zakupu poszczególnych składników, a jeżeli tak, przekazuje odpowiedni opis poszczególnych elementów pakietu, a także osobne zestawienie kosztów i opłat dla każdego składnika. Gdy ryzyko lub zakres ubezpieczenia oferowanego w pakiecie różni się od ryzyka lub zakresu związanych z poszczególnymi składnikami oddzielnie, dystrybutor ubezpieczeń przekazuje odpowiedni opis poszczególnych składników pakietu i wskazuje, w jaki sposób ich wzajemne związki wpływają na ryzyko lub zakres ubezpieczenia;
- 2) gdy produkt ubezpieczeniowy oferowany jest w pakiecie jako uzupełnienie towaru lub usługi, które nie są ubezpieczeniem. W takiej sytuacji pośrednik ubezpieczeniowy lub agent oferujący ubezpieczenia uzupełniające oferuje klientowi możliwość odrębnego zakupu tego towaru lub usługi.

Dyrektywa, godząc różne rozwiązania w państwach członkowskich, jako podmioty tworzące produkty ubezpieczeniowe obok zakładów ubezpieczeń wskazuje również pośredników ubezpieczeniowych. Takie rozwiązanie jest spójne ze stanowiskiem EIOPA. W polskim systemie prawnym produkty ubezpieczeniowe tworzone są z reguły przez zakłady ubezpieczeń, jednakże pośrednik ubezpieczeniowy w trakcie negocjacji umowy może mieć, w

określonych okolicznościach, znaczny wpływ na kształt produktu, jak również na warunki ubezpieczenia. W związku z powyższym zasadnym wydaje się uznanie za twórcę produktu ubezpieczeniowego nie tylko zakład ubezpieczeń, ale również brokera ubezpieczeniowego oraz agenta ubezpieczeniowego

Dyrektywa zobowiązuje podmiot tworzący produkt ubezpieczeniowy przeznaczony do sprzedaży klientom do stosowania określonych procedur zatwierdzania oraz zarządzania nim (art. 25 dyrektywy). Proces zatwierdzania produktu powinien być proporcjonalny i uwzględniać charakter danego produktu. Ze względu na szczegółowy zakres uregulowania tej kwestii, zasadne jest oparcie się na wymogach określonych w dyrektywie. Proponuje się zatem przyjąć regulację, zgodnie z którą zakład ubezpieczeń, broker ubezpieczeniowy oraz agent ubezpieczeniowy stosują odpowiedni proces zatwierdzania produktu ubezpieczeniowego i jego istotnych dostosowań. Jednym z kolejnych postanowień byłby również obowiązek zakładu ubezpieczeń udostępniania dystrybutorom odpowiednich informacji o produkcie ubezpieczeniowym oraz o procesie jego zatwierdzania, w tym informacji na temat określonego rynku docelowego danego produktu. Zakład ubezpieczeń byłby również zobowiązany do dokonywania regularnego przeglądu funkcjonowania produktu ubezpieczeniowego, z uwzględnieniem istotnych zdarzeń mających wpływ na ryzyko dla określonego rynku docelowego. Po stronie pośrednika ubezpieczeniowego byłoby posiadanie systemu przekazywania informacji umożliwiającego otrzymanie od zakładu ubezpieczeń tych informacji. Dystrybutor ubezpieczeń byłby także zobowiązany do posiadania wiedzy o produkcie ubezpieczeniowym oraz określonym rynku docelowym danego produktu.

Projekt ustawy implementuje również przepisy dyrektywy w odniesieniu do dystrybucji ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie, które nakładają obowiązek przekazania klientowi w zrozumiałej formie stosownych informacji na temat danego produktu w postaci ustandaryzowanego dokumentu w formie papierowej lub innej dogodnej dla klienta (art. 20 ust. 5-8). Dyrektywa szczegółowo określa zakres umieszczanych w dokumencie informacji oraz jego parametry techniczne. Dokument ten jest sporządzany przez twórcę produktu ubezpieczeniowego, którym – jak to zostało wyjaśnione powyżej – jest przede wszystkim zakład ubezpieczeń, a w określonych okolicznościach także pośrednik ubezpieczeniowy.

WYMOGI ORGANIZACYJNE

Odpowiedni poziom kompetencji osób odpowiedzialnych za dystrybucję ubezpieczeń stanowi istotny czynnik wpływający na właściwą realizację obowiązków służbowych. W związku z tym, dyrektywa wprowadza obowiązek spełniania przez konkretne osoby pracujące u pośrednika ubezpieczeniowego, w zakładzie ubezpieczeń lub zakładzie reasekuracji określonych standardów w zakresie wiedzy i umiejętności, a także dobrej reputacji. Posiadane kompetencje powinny odpowiadać zakresowi świadczonych usług biorąc pod uwagę m.in. rodzaj oferowanych produktów ubezpieczeniowych. Dotychczasowa ustawa przewidywała takie wymogi wyłącznie dla pośredników ubezpieczeniowych, w związku z czym w projekcie ustawy proponuje się odniesienie wymogów stawianych osobom wykonującym czynności agencyjne również do osób wykonujących czynności dystrybucyjne zakładu ubezpieczeń oraz czynności dystrybucyjne zakładu reasekuracji. W konsekwencji osoby wykonujące w zakładzie ubezpieczeń czynności związane z dystrybucją ubezpieczeń oraz osoby wykonujące w zakładzie ubezpieczeń i zakładzie reasekuracji czynności związane z dystrybucją reasekuracji powinni spełniać warunki dotyczące posiadania pełnej zdolności do czynności prawnych, niebycia prawomocnie skazanym za niektóre umyślne przestępstwa, dawania

rękojmi należytego wykonywania czynności, posiadania co najmniej średniego wykształcenie, a także zdania egzaminu przeprowadzonego przez zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji.

Ponadto dyrektywa nakłada obowiązki w zakresie ustawicznego szkolenia pośredników ubezpieczeniowych, a także ich pracowników oraz pracowników zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji. Projekt ustawy wprowadza obowiązek odbycia co najmniej 15 godzin rocznie szkoleń, odpowiadających charakterowi sprzedawanych produktów, rodzajowi dystrybutora oraz stanowiska danego pracownika w instytucji. Zakresy tematyczne szkoleń określone zostały w załączniku do ustawy. Proponuje się podzielenie tematów szkoleń na cztery grupy mając na uwadze rodzaj sprzedawanych produktów. Proponuje się zatem grupę tematów dotyczących umów ubezpieczenia na życie, o których mowa w dziale I załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, pozostałych ubezpieczeń osobowych oraz ubezpieczeń majątkowych, o których mowa w dziale II załącznika do ww. ustawy, umów ubezpieczenia na życie, o których mowa w grupie 3 działu I załącznika do ww. ustawy, a także dotyczących reasekuracji ubezpieczeń. Przy czym tematy dotyczące reasekuracji nie wynikają bezpośrednio z dyrektywy.

Zakres przynajmniej 15 godzin obowiązkowych szkoleń w przeciągu roku wydaje się odpowiedni i niebudzący zastrzeżeń, mając na uwadze możliwość zorganizowania ich w różnych formach, jak choćby e-learning. W przypadku szkoleń przeprowadzanych w postaci e-learningu, celem zapewnienia rzetelności ich przeprowadzania, proponuje się wprowadzenie obowiązku zaliczenia testu obejmującego treści prezentowane w szkoleniu.

Szkolenia powinny być również prowadzone przez osoby profesjonalnie przygotowane, posiadające odpowiednie wykształcenie lub doświadczenie do prowadzenia specjalistycznych szkoleń. Zapewnienie efektywnego nadzoru nad obowiązkiem odbywania szkoleń wymaga wprowadzenia mechanizmów kontrolowania faktu ich odbycia. Służyć ma temu wydawanie dokumentów poświadczających odbycie szkolenia, zawierających w swej treści dane niezbędne do weryfikacji m.in. zakresu tematycznego czy wymiaru godzinowego szkolenia.

Projektowana ustawa zakłada, że obowiązek odbycia szkolenia zawodowego będzie powstawał z pierwszym dniem roku kalendarzowego następującego po roku, w którym osoba, której dotyczy obowiązek odbycia szkolenia rozpoczęła wykonywanie czynności związanych z dystrybucją ubezpieczeń lub dystrybucją reasekuracji. Rozliczanie odbycia szkolenia zawodowego w okresie roku kalendarzowego znacząco ułatwi planowanie i organizację szkoleń niezależnie od momentu rozpoczęcia wykonywania czynności. Takie rozwiązanie jest możliwe, ze względu na fakt, iż przed rozpoczęciem wykonywania ww. czynności agent rynku ubezpieczeniowego jest zobowiązany do zdania egzaminu przeprowadzonego przez zakład ubezpieczeń. Z kolei w przypadku brokera rynku ubezpieczeniowego wydanie zezwolenia jest uzależnione, co do zasady, od zdania egzaminu brokerskiego.

Dodatkowo proponuje się wprowadzenia zastrzeżenia, aby pierwsze szkolenie zawodowe w pełnym wymiarze musiało się odbyć nie później niż w ciągu 18 miesięcy od dnia rozpoczęcia wykonywania czynności. Takie rozwiązanie ma ograniczyć okres od faktycznego rozpoczęcia wykonywania czynności do odbycia pierwszego szkolenia zawodowego.

Zgodnie z art. 10 ust. 8 akapit 1 i 2 dyrektywy, w celu zapewnienia zgodności z wymogami odnoszącymi się do wiedzy i umiejętności dystrybutorów ubezpieczeń i reasekuracji (w tym szkoleń zawodowych), a także dobrej reputacji, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji zatwierdzają i wprowadzają w życie politykę wewnętrzną i odpowiednie procedury wewnętrzne oraz regularnie dokonują ich przeglądu. Proponuje się spełnienie tego wymogu przez uwzględnienie przez zakład ubezpieczeń tych wymogów w sporządzanych na piśmie zasadach odnoszących się do systemu zarządzania, o których mowa w art. 46 ustawy z dnia

11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. Zasady te określałyby również stanowisko odpowiedzialne za wprowadzenie tych zasad w życie, co odpowiadałoby wymogowi art. 10 ust. 1 akapit 2 dyrektywy. Wydaje się również że ze względu m.in. na regulację art. 335 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, gwarantującej organowi nadzoru otrzymywanie od zakładu ubezpieczeń informacji i wyjaśnień koniecznych do celów nadzoru, nie ma potrzeby implementacji art. 10 ust. 1 akapit 3 dyrektywy ustanawiającego obowiązek utrzymywania dokumentów i przekazywania informacji o osobie odpowiedzialnej za wprowadzenie zasad w życie.

Ponadto, wymogi zawodowe osób wchodzących w skład struktur zarządzania dystrybutorów w zakresie wiedzy i umiejętności oraz dobrej reputacji dyrektywa odnosi wyłącznie do osób odpowiedzialnych za dystrybucję ubezpieczeń i reasekuracji (art. 10 ust. 2 akapit 5 i ust. 3 akapit 3 dyrektywy). Jednakże mając na uwadze mogące wystąpić w praktyce trudności ze stosowaniem powyższego rozwiązania proponuje się określone wymogi odnieść, tak jak dotychczas, do co najmniej połowy członków zarządu.

Projekt ustawy, podobnie jak ustawa o pośrednictwie ubezpieczeniowym, zakłada ponoszenie przez zakład ubezpieczeń odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez agenta ubezpieczeniowego wyłącznego, tj. agenta wykonującego czynności agencyjne na rzecz jednego zakładu ubezpieczeń. Projekt ustawy wprowadza również taką zasadę w odniesieniu do agenta oferującego ubezpieczenia uzupełniające. W przypadku wykonywania czynności agencyjnych na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń w zakresie tego samego działu ubezpieczeń, zarówno agent ubezpieczeniowy, jak i agent oferujący ubezpieczenia uzupełniające będą odpowiadać za szkody powstałe w związku z wykonywaniem tych czynności. W związku z powyższym, agent ubezpieczeniowy wykonujący czynności na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń podlegać będzie obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej. Natomiast agent oferujący ubezpieczenia uzupełniające wykonujący czynności na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń będzie obowiązany do zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej lub umowy gwarancji ubezpieczeniowej.

UBEZPIECZENIOWE PRODUKTY INWESTYCYJNE

Dyrektywa definiuje „ubezpieczeniowy produkt inwestycyjny” jako produkt ubezpieczeniowy oferujący pewną wartość w dniu zapadalności lub wartość wykupu, w przypadku gdy wartość ta w dniu zapadalności lub wartość wykupu jest całkowicie lub częściowo, pośrednio lub bezpośrednio narażona na wahania rynkowe. Odpowiednikiem takich produktów w polskim systemie prawnym są ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, o których mowa w grupie 3 działu I załącznika do ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. Ubezpieczenia te mają charakter ochronno-inwestycyjny i są zawierane na ryzyko ubezpieczającego (a nie zakładu ubezpieczeń), co oznacza, że wartość wykupu w tych produktach jest narażona na wahania rynkowe.

Zgodnie z dyrektywą dystrybucję ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych może prowadzić pośrednik ubezpieczeniowy i zakład ubezpieczeń (takiej możliwości nie posiada agent oferujący ubezpieczenia uzupełniające). Ponadto, dyrektywa w rozdziale IV określa dodatkowe wymogi dotyczące ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych w zakresie zapobiegania konfliktom interesów (art. 27 i 28), informacji przekazywanych klientom (art.

29) oraz oceny odpowiedniości i stosowności oraz sprawozdawczości wobec klientów (art. 30). Większość wymogów związanych z przekazywaniem informacji, oceną odpowiedniości i stosowności oraz sprawozdawczością wobec klientów została określona w ustawie z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, a w szczególności na skutek zmian, które weszły w życie z dniem 1 kwietnia 2016 r. (art. 21 tej ustawy). Przede wszystkim proponuje się utrzymać zasadę, że za prawidłową przeprowadzoną analizę potrzeb ubezpieczającego lub ubezpieczonego odpowiada zakład ubezpieczeń, a nie pośrednik ubezpieczeniowy, co w najpełniejszy sposób zabezpiecza interesy klientów.

W celu pełniej implementacji dyrektywy proponuje się bezpośrednią implementację postanowień dyrektywy odnoszących się do konfliktu interesów (art. 27 i 28 dyrektywy). Pośrednik ubezpieczeniowy lub zakład ubezpieczeń prowadzący dystrybucję ubezpieczeń, o których mowa w grupie 3 działu I załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, powinni posiadać odpowiednie rozwiązania organizacyjne służące zapobieganiu konfliktom interesów, tak aby nie miały one negatywnego wpływu na interesy klientów. Pośrednik ubezpieczeniowy i zakład ubezpieczeń powinni również identyfikować konflikt interesów między nimi, a ich klientami, lub też między klientami powstające w trakcie prowadzenia działalności w zakresie dystrybucji ubezpieczeń. Natomiast w przypadku gdy rozwiązania organizacyjne nie są wystarczające, aby zapewnić uniknięcie ryzyka naruszenia interesów klienta, pośrednik ubezpieczeniowy lub zakład ubezpieczeń przed zawarciem umowy ubezpieczenia powinni ujawniać klientowi ogólny charakter lub źródła konfliktu interesów.

Natomiast odnośnie informacji przekazywanych klientom (art. 29) oraz oceny odpowiedniości i stosowności oraz sprawozdawczości wobec klientów (art. 30) proponuje się jedynie stosowne uzupełnienia ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (w szczególności art. 20 i 21) w zakresie:

- przekazania przez zakład ubezpieczeń informacji, czy będzie przekazywał ubezpieczającemu lub ubezpieczonemu, w określonych okresach, ocenę odpowiedniości ubezpieczenia do jego potrzeb (co stanowi implementację art. 29 ust. 1 lit. a dyrektywy). Przepis ten będzie miał więc charakter fakultatywny. W takim przypadku roczna informacja przekazywana ubezpieczającemu lub ubezpieczonemu, w trybie art. 20 ustawy, powinna zwracać również ocenę odpowiedniości umowy ubezpieczenia do potrzeb ubezpieczającego lub ubezpieczonego (co stanowi implementację art. 30 ust. 5 akapit czwarty dyrektywy);
- implementacji art. 30 ust. 5 akapit drugi i trzeci dyrektywy proponuje się, aby propozycje ubezpieczenia odpowiednie do potrzeb ubezpieczającego lub ubezpieczonego wraz z uzasadnieniem były przekazywane na piśmie lub na innym trwałym nośniku. Za przepisem dyrektywy proponuje się również uregulowanie przypadku zawarcia umowy ubezpieczenia za pomocą środków porozumiewania się na odległość, przy jednoczesnym zagwarantowaniu możliwości odstąpienia od umowy na warunkach analogicznych do określonych w art. 40 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta.

W przypadku gdy w pakiecie wraz z innym towarem lub usługą proponowana jest umowa ubezpieczenia, o której mowa w dziale I w grupie 3 załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, proponuje się, aby cały pakiet był odpowiedni do potrzeb ubezpieczającego lub ubezpieczonego (co stanowi implementację art. 30 ust. 1 akapit drugi dyrektywy).

SWOBODA ŚWIADCZENIA USŁUG I SWOBODA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

W projekcie ustawy konieczne stało się rozbudowanie przepisów odnoszących się do usług wykonywanych transgranicznie. Dyrektywa poświęciła temu zagadnieniu osobny rozdział – rozdział III Swoboda świadczenia usług i swoboda przedsiębiorczości. Przede wszystkim dyrektywa ustanawia inne wymogi notyfikacyjne dla wykonywania działalności na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej w ramach swobody świadczenia usług oraz inne w ramach swobody przedsiębiorczości poprzez oddział lub stałą obecność (dla swobody przedsiębiorczości dyrektywa przewiduje wyższe wymogi). W przypadku swobody przedsiębiorczości aktywniejsza jest również rola organu nadzoru, który w ściśle określonych okolicznościach może nawet odmówić przekazania informacji właściwemu organowi przyjmującego państwa członkowskiego UE, co skutkuje brakiem możliwości wykonywania działalności na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej przez oddział. Przepisy powinny rozróżniać krajowych i zagranicznych pośredników, tj. pośredników mających siedzibę lub miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zamierzających wykonywać działalność na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej oraz pośredników mających siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym niż Rzeczypospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej zamierzających wykonywać działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Biorąc przy tym pod uwagę dwa rodzaje czynności (agencyjne lub brokerskie) konieczne stało się uregulowanie możliwości transgranicznego wykonywania działalności w ośmiu przypadkach.

W ramach tej działalności dyrektywa podzieliła również kompetencje nadzorcze poszczególnych zainteresowanych organów nadzoru oraz określiła procedurę działania organów nadzoru w przypadku naruszenia obowiązków w ramach korzystania ze swobody świadczenia usług oraz naruszenia obowiązków w ramach korzystania ze swobody świadczenia usług. Co do zasady działalność pośrednika ubezpieczeniowego i agenta oferującego ubezpieczenie uzupełniające podlega nadzorowi państwa macierzystego, wyjątkiem obowiązków określonych w rozdziałach V i VI dyrektywy – wymogi informacyjne, zasady prowadzenia działalności oraz dodatkowe wymogi dotyczące ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych (art. 7 ust. 2 i art. 8 ust. 1 dyrektywy) – w odniesieniu do działalności wykonywanej w ramach swobody przedsiębiorczości (przez oddział). W przypadku naruszenia obowiązków w ramach korzystania ze swobody świadczenia usług oraz naruszenia obowiązków w ramach korzystania ze swobody świadczenia usług pozostających w kompetencji państwa pochodzenia pośrednika, o których mowa w art. 5 i 8 dyrektywy, dyrektywa – określając uprawnienia organu nadzoru państwa przyjmującego odwołuje się do bardzo szerokich i niedookreślonych przesłanek naruszenia, np. naruszenie obowiązków określonych w dyrektywie, działanie w sposób bardzo szkodliwy dla interesów konsumentów lub właściwemu funkcjonowaniu rynków ubezpieczeń i reasekuracji, czy naruszenie zasad dobra ogólnego. W tym zakresie proponuje się, żeby organ nadzoru podejmował działania jeżeli pośrednik ubezpieczeniowy lub agent oferujący ubezpieczenia uzupełniające wykonujący działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez oddział lub w inny sposób niż przez oddział, w ramach swobody świadczenia usług, nie przestrzega przepisów prawa polskiego. Regulacja odwołująca się do konieczności przestrzegania przepisów prawa polskiego obejmuje swoim zakresem również sytuacje, o których mowa w art. 9 dyrektywy, tj. podejmowania przez państwo członkowskie odpowiednich środków w przypadku wykonywania działalności sprzecznej z przepisami służących ochronie dobra ogólnego (ust. 1) oraz możliwość podejmowania przez państwo członkowskie odpowiednich środków w przypadku unikania przestrzegania przepisów prawa państwa macierzystego z jednoczesnym wykonywaniem działalności zagrażającej

właściwemu funkcjonowaniu rynków ubezpieczeń i reasekuracji w przyjmującym państwie członkowskim w odniesieniu do ochrony konsumentów (ust. 2).

Ponadto, z uwagi na treść art. 6 ust. 1 dyrektywy, proponuje się zdefiniowanie w słowniczku ustawowym „oddziału” jako każdej formy stałej obecności na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej pośrednika ubezpieczeniowego lub agenta oferującego ubezpieczenia uzupełniające mającego siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, w tym oddział w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1829).

WYMOGI REJESTRACYJNE

W zakresie rejestru pośredników ubezpieczeniowych proponuje się kilka istotnych zmian. Pierwsza polega na objęciu rejestrem agentów ubezpieczeniowych również agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające, których rejestracji wymaga dyrektywa. Za objęciem jednym rejestrem agentów ubezpieczeniowych oraz agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające przemawia zbliżony zakres działalności oraz fakt, że zgodnie z założoną koncepcją ustawy podmioty te wykonują te same czynności agencyjne podejmowane w imieniu lub na rzecz zakładu ubezpieczeń. Poza tym objęcie jednym rejestrem tych dwóch rodzajów podmiotów ogranicza ryzyko niewłaściwego wnioskowania o udzielenie informacji z rejestru. Konieczne jest zamieszczenie w rejestrze również informacji o rodzaju podmiotu, tj. agent ubezpieczeniowy albo agent oferujący ubezpieczenia uzupełniające.

Druga istotna zmiana polega na konieczności ustanowienia systemu rejestracji internetowej (art. 3 ust. 2 akapit 2 dyrektywy) w miejsce dotychczasowego systemu informatycznego. Według dyrektywy system rejestracji internetowej musi być łatwo dostępny i umożliwiać wypełnienie formularza rejestracji bezpośrednio w Internecie. Niemniej proponuje się utrzymanie dotychczasowej regulacji, zgodnie z którą organ nadzoru, z urzędu, dokonuje wpisu do rejestru brokerów ubezpieczeniowych z dniem wydania zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej, jako że jest to rozwiązanie korzystniejsze dla brokerów, niemniej pozostałe wpisy w rejestrze brokerów powinny być rejestrowane w Internecie.

Ponadto, proponuje się rozszerzenie katalogu danych dostępnych z rejestru przy jednoczesnej zmianie sposobu udostępniania tych danych. Obecnie funkcjonująca regulacja ustawowa umożliwia organowi nadzoru jedynie udzielanie informacji potwierdzających niektóre dane rejestrowe. Zakres tych danych jest obecnie zbyt ograniczony względem potrzeb zgłaszanych przez zainteresowanych. Ponadto brak jest możliwości udostępniania danych historycznych, o które również wnoszą osoby zainteresowane. Proponuje się więc, aby rejestr agentów i rejestr brokerów był jawny w zakresie aktualnych danych, z wyłączeniem informacji dotyczących danych osobowych - numeru PESEL, paszportu, dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz miejsca zamieszkania. Informacje z rejestru dotyczące danych historycznych byłyby udzielane na wniosek podmiotu, których informacje dotyczą.

Przepis art. 3 ust. 4 dyrektywy zobowiązuje Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (ang. European Insurance and Occupational Pensions Authority, EIOPA) do publikowania na swoich stronach internetowych rejestru elektronicznego zawierającego wykaz pośredników ubezpieczeniowych i agentów

oferujących ubezpieczenia uzupełniające, którzy zgłosili zamiar prowadzenia działalności transgranicznej. Informacje te EIOPA powinna uzyskać od państw członkowskich. Rejestr ten zawiera także odesłania do stron internetowych właściwych organów każdego państwa członkowskiego, a strony internetowe tych właściwych organów zawierają odsyłacze prowadzące do tego rejestru. Ponadto, ustanowiony punkt informacyjny państwa członkowskiego udostępnia również dane identyfikacyjne właściwych organów państwa członkowskiego pochodzenia (art. 3 ust. 3). W konsekwencji proponuje się zawrzeć w projekcie ustawy podstawę prawną umożliwiającą Komisji Nadzoru Finansowego przekazywanie EIOPA informacji z rejestru pośredników ubezpieczeniowych dotyczących pośredników ubezpieczeniowych i agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające wykonujących działalność na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej przez oddział lub w inny sposób niż przez oddział, w ramach swobody świadczenia usług. Ponadto organ nadzoru na swojej stronie internetowej powinien zamieścić odsyłacz do rejestru EIOPA zawierający wykaz pośredników ubezpieczeniowych oraz agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające wykonujących działalność transgranicznie.

Z uwagi na postanowienia art. 3 ust. 4 akapit 6 zdanie drugie dyrektywy (w stosownych przypadkach państwo członkowskie pochodzenia informuje przyjmujące państwo członkowskie o usunięciu pośrednika ubezpieczeniowego i agenta oferującego ubezpieczenia uzupełniające z rejestru), w rozdziale dotyczącym prawa przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług, proponuje się nałożyć na organ nadzoru obowiązek informowania właściwego organu przyjmującego państwa członkowskiego Unii Europejskiej o usunięciu z rejestru pośredników ubezpieczeniowych pośrednika ubezpieczeniowego wykonującego działalność na terytorium tego państwa członkowskiego Unii Europejskiej przez oddział lub w inny sposób niż przez oddział, w ramach swobody świadczenia usług. Proponuje się miesięczny termin na jego realizację analogicznie do informowania o innych zmianach.

Z uwagi na wymogi określone w art. 3 ust. 6 dyrektywy, wśród danych i informacji zamieszczanych w rejestrze agentów ubezpieczeniowych w odniesieniu do przedsiębiorców niebędących osobami fizycznymi oraz rejestrze brokerów ubezpieczeniowych konieczne jest zawarcie informacji dotyczących tożsamości akcjonariuszy lub udziałowców posiadających co najmniej 10% udziału w kapitale zakładowym oraz wysokości tych udziałów, tożsamości osób, które mają z nimi bliskie powiązania, a także informacji o tym, że te udziały i bliskie powiązania nie uniemożliwiają organowi nadzoru skuteczne sprawowanie nadzoru. Analogicznie jak w dyrektywie w zakresie rozumienia pojęcia „bliskich powiązań” projekt odsyła do ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. Ponadto proponuje się przyjęcie dodatkowej przesłanki odmowy dokonania wpisu do rejestru pośredników ubezpieczeniowych w przypadku gdy udziały w kapitale zakładowym i bliskie powiązania pośredników uniemożliwiają organowi nadzoru skuteczne sprawowanie nadzoru, co obejmuje również przesłankę wyrażoną w art. 3 ust. 7 dyrektywy.

Ponadto, z uwagi na wymogi dyrektywy, proponuje się również wyróżnienie działalności wykonywanej na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej przez oddział lub w inny sposób niż przez oddział, w ramach swobody świadczenia usług.

Zgodnie z art. 16 dyrektywy, państwa członkowskie zapewniają, aby korzystając z usług pośredników ubezpieczeniowych, reasekuracyjnych lub agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające, zakłady ubezpieczeń i reasekuracji oraz pośrednicy ubezpieczeniowi i reasekuracyjni korzystali z usług w zakresie dystrybucji ubezpieczeń i reasekuracji świadczonych wyłącznie przez zarejestrowanych pośredników ubezpieczeniowych i

reasekuracyjnych lub agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające, w tym również tych, o których mowa w art. 1 ust. 3. Realizację tego wymogu powinno zapewnić utrzymanie dotychczasowej zasady wyrażonej w art. 7 i art. 20 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz. U. z 2014 r. poz. 1450, z późn. zm.), na podstawie których agentem ubezpieczeniowym i brokerem ubezpieczeniowym może być przedsiębiorca wpisany do rejestru pośredników ubezpieczeniowych. Takie ograniczenie w zakresie korzystania z usług pośredników czyni bezprzedmiotowym zgłaszany niekiedy przez rynek ubezpieczeniowy postulat wykonywania działalności agencyjnej jeszcze przed wpisaniem pośrednika do rejestru pośredników ubezpieczeniowych.

NADZÓR NAD DYSTRYBUCJĄ UBEZPIECZEŃ I DYSTRYBUCJĄ REASEKURACJI

W ustawie o pośrednictwie ubezpieczeniowym regulacje odnoszące się do sprawowania nadzoru nad działalnością pośredników ubezpieczeniowych znajdowały się w rozdziałach dotyczących działalności agentów ubezpieczeniowych (rozdział 2) i brokerów ubezpieczeniowych (rozdział 3). W projekcie ustawy proponuje się utworzenie osobnego rozdziału kompleksowo regulującego kwestie sprawowania nadzoru nad działalnością pośredników ubezpieczeniowych. Proponuje się ponadto zachowanie dotychczasowych regulacji, ze zmianami wynikającymi z dyrektywy.

W projekcie ustawy proponuje się utrzymanie zasady nadzoru zakładów ubezpieczeń nad agentami ubezpieczeniowymi, niemniej w toku konsultacji społecznych (na konferencji uzgodnieniowej) uzgodniono, aby w ustawie wprost wyrazić zasadę, że organ nadzoru sprawuje nadzór nad zakładami ubezpieczeń w zakresie korzystania z usług agentów ubezpieczeniowych i agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające (konsekwentnie proponuje się to odnieść również do przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie dystrybucji ubezpieczeń, wyłączonych spod reżimu ustawy, ale wobec których mają zastosowanie minimalne wymogi określone w art. 3 projektu ustawy), a także w ściśle określonych sytuacjach przyznać organowi nadzoru pewne uprawnienia bezpośrednio wobec agentów ubezpieczeniowych i agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające (kontrola działalności agenta w zakresie działalności z przepisami prawa, prawo do żądania wyjaśnień i informacji oraz prawo do nałożenia sankcji w razie odmowy udzielenia takich wyjaśnień i informacji).

W celu implementacji art. 1 ust. 5 dyrektywy, proponuje się nałożyć na organ nadzoru obowiązek monitorowania rynku produktów ubezpieczeniowych, które są wprowadzane do obrotu, dystrybuowane lub sprzedawane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Z kolei w celu implementacji art. 1 ust. 6 akapit 4 dyrektywy, proponuje się nałożyć na organ nadzoru obowiązek informowania Komisji Europejskiej o istotnych trudnościach jakie napotykają dystrybutorzy ubezpieczeń i dystrybutorzy reasekuracji przy wykonywaniu działalności agencyjnej lub działalności brokerskiej w państwach niebędących państwami UE.

W celu implementacji art. 11 ust. 1 dyrektywy, proponuje się nałożenie na organ nadzoru obowiązku publikacji informacji o zasadach dobra ogólnego mające zastosowanie przy wykonywaniu dystrybucji ubezpieczeń i dystrybucji reasekuracji na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Generalnie przepisy służące ochronie dobra ogólnego powinni

publikować właściwe organy we wszystkich państwach członkowskich UE. Jakkolwiek dyrektywa tego nie wymaga w projekcie ustawy proponuje się zawrzeć definicję „zasad dobra ogólnego”, które oznaczałyby podstawowe informacje dotyczące wykonywania dystrybucji ubezpieczeń i dystrybucji reasekuracji na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej przeznaczone dla podmiotów zainteresowanych wykonywaniem dystrybucji ubezpieczeń lub dystrybucji reasekuracji przez oddział lub w inny sposób niż przez oddział, w ramach swobody świadczenia usług, na terytorium tego państwa członkowskiego Unii Europejskiej oraz mających siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

Dyrektywa w art. 35 zobowiązuje państwa członkowskie do ustanowienia skutecznych mechanizmów umożliwiających zgłaszanie właściwym organom ewentualnych lub faktycznych naruszeń przepisów prawa krajowego. Powyższy obowiązek należy uznać za uregulowany w polskim systemie prawnym, dzięki funkcjonującej ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. poz. 1195, z późn. zm.). Ustawa ta reguluje tryb składania i rozpatrywania petycji, sposób postępowania oraz określenie właściwości organów w sprawach dotyczących petycji. Celem petycji jest skłonienie władz do zajęcia określonego stanowiska we wskazanej sprawie lub podjęcia przez zainteresowanego działań. Podmiotem uprawnionym do wystąpienia do organu administracji publicznej lub instytucji społecznej z petycją, w świetle art. 2 ust. 1 ustawy o petycjach, jest osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną lub grupa tych podmiotów. Komisja Nadzoru Finansowego jest organem administracji publicznej. Z kolei przedmiotem petycji może być żądanie, w szczególności, zmiany przepisów prawa, podjęcia rozstrzygnięcia lub innego działania w sprawie dotyczącej podmiotu wnoszącego petycję, życia zbiorowego lub wartości wymagających szczególnej ochrony w imię dobra wspólnego, mieszczących się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji.

Jak wynika z art. 31 dyrektywy, państwa członkowskie są zobowiązane do zapewnienia właściwym organom możliwości nakładania sankcji administracyjnych oraz innych środków w przypadku uchybienia obowiązkowi określonym w przepisach wdrażających dyrektywę. W celu pełniej implementacji dyrektywy proponuje się bezpośrednią implementację postanowień dyrektywy odnoszących się do sankcji administracyjnych. W związku z tym proponuje się umożliwienie organowi nadzoru nałożenia na dystrybutora ubezpieczeń i dystrybutora reasekuracji określonych w dyrektywie sankcji, w razie naruszenia obowiązków w zakresie dystrybucji umów ubezpieczenia, o których mowa w grupie 3 działu I załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, tj. umów ubezpieczenia o charakterze inwestycyjnym. W razie takiego naruszenia organ nadzoru będzie uprawniony do m.in. wydania publicznego oświadczenia wskazującego odpowiedzialnego dystrybutora oraz charakter naruszenia, nałożenia wysokiej kary pieniężnej, zawieszenia w czynnościach członka zarządu odpowiedzialnego za dokonanie naruszenia czy wykreślenia z rejestru pośrednika ubezpieczeniowego dokonującego naruszenia prawa. Ten sam katalog sankcji proponuje się zastosować w razie naruszenia przez dystrybutora określonych w ustawie przepisów o charakterze prokonsumenckim. Takie rozwiązanie powinno wpłynąć pozytywnie na bezpieczeństwo obrotu na rynku, a także umożliwić ochronę praw osób poszukujących ochrony ubezpieczeniowej. W odniesieniu do pozostałych naruszeń określonych w projekcie ustawy proponuje się oparcie bezpośrednio na treści dyrektywy, poprzez umożliwienie organowi nadzoru nakazania zaprzestania naruszania prawa oraz wykreślenia z rejestru pośrednika ubezpieczeniowego dokonującego naruszenia prawa.

Dyrektywa nakazuje również zapewnienie skuteczności, proporcjonalności i odstraszącego charakteru stosowanych sankcji. Szczegółowe kryteria wskazane zostały w art. 34 dyrektywy. Celem implementacji powyższego obowiązku proponuje się przyjęcie kryteriów, o których mowa w art. 34. Organ nadzoru, wydając decyzję w przedmiocie nałożenia sankcji, przy wyborze rodzaju i wysokości sankcji bierze pod uwagę wszystkie istotne okoliczności z uwzględnieniem m.in. wagi naruszenia i czasu jego trwania, sytuacji finansowej odpowiedzialnego dystrybutora, strat poniesionych przez klientów i osoby trzecie w związku z naruszeniem czy też naruszeń dokonanych w przeszłości przez danego dystrybutora. Takie rozwiązanie zapewnia możliwość właściwego dobrania rodzaju i stopnia dolegliwości sankcji do poszczególnych dystrybutorów.

Projekt ustawy wdraża postanowienia art. 32 dyrektywy, stanowiące o obowiązku publikacji informacji o nałożonych sankcjach. Takie rozwiązanie ma na celu zapewnienie efektu odstraszącego oraz poinformowanie uczestników rynku o zachowaniach uznawanych za szkodliwe dla klientów. Proponuje się, aby organ nadzoru niezwłocznie podawał do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej informację o wydaniu decyzji o nałożeniu na zakład ubezpieczeń, zakład reasekuracji i pośrednika ubezpieczeniowego sankcji administracyjnej. Informacja o takiej decyzji powinna zawierać wskazanie ukaranego dystrybutora, sposób naruszenia prawa oraz wysokość i rodzaj zastosowanego środka (z wyłączeniem określonych danych osobowych). Projekt ustawy przewiduje także możliwość odstąpienia od ogłoszenia takiej informacji w przypadku gdy organ nadzoru uzna, iż taka publikacja może wpłynąć niekorzystnie na stabilność rynku finansowego, w razie toczącego się postępowania lub gdy organ nadzoru uzna to za nieproporcjonalne.

ZMIANY W PRZEPISACH OBOWIĄZUJĄCYCH

Projekt ustawy, realizując postanowienia dyrektywy, wyłącza spod swojego reżimu niektórych przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie dystrybucji ubezpieczeń. Mimo tego wyłączenia dyrektywa (ustawa) ustanawia pewne minimalne wymogi dla tych podmiotów. Zestawiając te standardy ze szczególnym statusem ubezpieczającego w umowach ubezpieczenia grupowego zawartych na rachunek pracowników (określonych w art. 18 ust. 3 ustawy o działalności ubezpieczeniowej), który w drodze wyjątku może otrzymywać wynagrodzenia w związku z oferowaniem możliwości skorzystania z ochrony ubezpieczeniowej, wydaje się zasadne objęcie tego ubezpieczającego co najmniej analogicznymi wymogami. W związku z tym proponuje się, aby do tego ubezpieczającego miały zastosowanie ogólne zasady dystrybucji ubezpieczeń - o których mowa w art. 8 i art. 25 projektu ustawy - odnoszące się do sposobu postępowania (uczciwie, rzetelnie i profesjonalnie, zgodnie z najlepiej pojętym interesem klientów), sposobu wynagradzania, jakości kierowanych do klientów informacji, a także odnoszące się do minimalnych wymogów informacyjnych właściwych dla zakładów ubezpieczeń.

Zgodnie z art. 13 dyrektywy, państwa członkowskie współpracują ze sobą i wymieniają między sobą informacje dotyczące dystrybutorów ubezpieczeń i reasekuracji w celu zapewnienia prawidłowego stosowania przepisów implementujących dyrektywę, w szczególności na etapie rejestracji oraz w przedmiocie wiedzy, kompetencji i dobrej reputacji, a także nałożonych sankcji. Celem implementacji ww. obowiązku, projekt ustawy zakłada nowelizację art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 477). Powyższy przepis, w dotychczasowym brzmieniu, przyznawał organowi nadzoru uprawnienie do udzielania organom nadzoru innych państw członkowskich Unii Europejskiej oraz do występowania do nich o udzielenie informacji w sprawach pośrednictwa ubezpieczeniowego, w szczególności w sprawach dotyczących

wykreślenia agenta lub brokera ubezpieczeniowego z właściwego rejestru. Projektowana regulacja dostosowuje ww. przepis do wymogów określonych w art. 13 dyrektywy przez rozszerzenie zakresu przedmiotowego udzielanych informacji do spraw dotyczących dystrybucji ubezpieczeń, ze szczególnym uwzględnieniem informacji wskazanych w art. 13 dyrektywy.

Zgodnie z treścią art. 14 dyrektywy, państwa członkowskie zapewniają ustanowienie procedur umożliwiających klientom oraz innym zainteresowanym stronom, składanie skarg dotyczących dystrybutorów ubezpieczeń i reasekuracji. Dyrektywa nakłada ponadto obowiązek udzielenia odpowiedzi na złożoną skargę. Natomiast na podstawie art. 15 dyrektywy, każde państwo członkowskie musi przewidzieć w swym porządku prawnym odpowiednie, skuteczne, bezstronne i niezależne pozasądowe procedury reklamacyjne i odszkodowawcze, celem rozstrzygania sporów pomiędzy klientami a dystrybutorami ubezpieczeń.

W polskim systemie prawnym funkcjonuje ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 892, z późn. zm.), która określa zasady rozpatrywania reklamacji przez podmioty rynku finansowego, składanych przez klientów tych podmiotów oraz zasady działania Rzecznika Finansowego.

W związku z powyższym, projekt ustawy proponuje rozszerzenie zawartej w ustawie o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym definicji klienta podmiotu rynku finansowego o klienta pośrednika ubezpieczeniowego lub klienta agenta oferującego ubezpieczenia uzupełniające, a także definicji podmiotu rynku finansowego o pośrednika ubezpieczeniowego oraz agenta oferującego ubezpieczenia uzupełniające (w zakresie prowadzenia przez niego dystrybucji ubezpieczeń). Takie rozwiązanie zapewnia możliwość składania do Rzecznika Finansowego reklamacji i skarg na działalność pośredników ubezpieczeniowych oraz agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające zarówno przez klientów będących osobami fizycznymi, jak i osobami prawnymi. Proponowane rozwiązanie zapewnia także możliwość rozwiązywania przed Rzecznikiem Finansowym sporów w drodze pozasądowego postępowania w sprawie rozwiązywania sporów między klientem a podmiotem rynku finansowego zgodnie z procedurą określoną w tej ustawie. Niezależnie od powyższego, w polskim systemie prawnym funkcjonuje ustawa z dnia 23 września 2016 r. o pozasądowym rozwiązywaniu sporów konsumenckich (Dz. U. poz. 1823), która zapewnia konsumentom możliwość składania wniosków o rozstrzygnięcie sporów z przedsiębiorcami do podmiotów oferujących niezależne, bezstronne, przejrzyste, skuteczne i szybkie metody ich alternatywnego rozwiązywania. Spory pomiędzy podmiotami rynku finansowego, a odbiorcami świadczonych przez nie usług rozwiązuje także Sąd Polubowny przy Komisji Nadzoru Finansowego na podstawie art. 18 ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 196). W ramach Sądu Polubownego działa Centrum Mediacji oraz Centrum Arbitrażu. Proponuje się ponadto nadanie, w zakresie dystrybucji ubezpieczeń, organizacjom konsumenckim uprawnienia do złożenia wniosku o podjęcie przez Rzecznika Finansowego czynności uregulowanych w rozdziale 3 ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym. Takie rozwiązanie ma na celu zapewnienie możliwości ochrony przez organizacje konsumenckie interesów klientów.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

W projekcie ustawy proponuje się utrzymać w mocy dotychczasowe zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej w zakresie ubezpieczeń albo w zakresie reasekuracji,

ważność zdanego egzaminu przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych, (jeżeli osoba fizyczna nie zdążyła wystąpić o wydanie zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej), dotychczasowy rejestr pośredników ubezpieczeniowych, funkcjonowanie Komisji Egzaminacyjnej dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych i jej skład, a także czasowo (nie dłużej niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy) przepisy wykonawcze wydane na podstawie dotychczasowej ustawy. Rozwiązania te przyczynią się do efektywniejszego wdrożenia przepisów nowej ustawy.

Do postępowań wszczętych na podstawie dotychczasowej ustawy i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy proponuje się stosować przepisy nowej ustawy, w zakresie, w jakim ustawa, w takich samych sprawach jak te, w których postępowania wszczęto, uprawnia organ nadzoru do wydawania decyzji lub aktów zawierających takie same rozstrzygnięcia, jak decyzje lub akty, które mogłyby być wydane na podstawie przepisów ustawy uchylanej.

Dyrektywa wprowadza istotne zmiany w zakresie prowadzenia rejestru pośredników ubezpieczeniowych, w szczególności rejestr ten powinien być prowadzony w systemie internetowym (a nie jak dotychczas w systemie informatycznym). Niemniej w celu stworzenia rejestru obejmującego pełną funkcjonalność określoną w projekcie ustawy, organ nadzoru powinien mieć zapewniony odpowiedni czas na jego realizację uwzględniający przyjęcie aktów wykonawczych odnoszących się do rejestru, uruchomienie procedur przetargowych wynikających z ustawy o zamówieniach publicznych, stworzenie rejestru i przeprowadzenie odpowiednich testów z udziałem uczestników rynku. Konieczne będą również zmiany w systemach informatycznych zakładów ubezpieczeń (lub wymiana tych systemów) oraz ewentualna budowa interfejsów z nowym systemem organu nadzoru. W ocenie Komisji Nadzoru Finansowego minimalny czas niezbędny do zbudowania i zapewnienia funkcjonalności rejestru zgodnie z przepisami ustawy oraz zebranie wymaganych danych może wynosić 12 miesięcy od dnia wejścia w życie aktów wykonawczych do ustawy. W tym czasie dotychczasowe rejestry powinny zapewniać spełnianie wymogów koniecznych do realizacji zadań nałożonych na organ nadzoru i prawidłowego funkcjonowania podmiotów uczestniczących w dystrybucji ubezpieczeń i reasekuracji. Biorąc to pod uwagę proponuje się, aby:

- rejestr pośredników ubezpieczeniowych prowadzony na podstawie przepisów dotychczasowych stał się rejestrem pośredników ubezpieczeniowych w rozumieniu ustawy,
- organ nadzoru mógł prowadzić rejestr pośredników ubezpieczeniowych w systemie informatycznym nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2019 r.,
- organ nadzoru zapewnił pełną funkcjonalność rejestru pośredników ubezpieczeniowych w zakresie nowych danych mających charakter uzupełniający, nie później niż do dnia 31 grudnia 2019 r.

W związku z tym, że osoby, które w zakładzie ubezpieczeń lub zakładzie reasekuracji miałyby wykonywać czynności związane z dystrybucją ubezpieczeń lub dystrybucją reasekuracji powinni spełniać warunki przewidziane dotychczas dla osób wykonujących czynności agencyjne, proponuje się zapewnić zakładom ubezpieczeń i zakładom reasekuracji niezbędny czas na przeprowadzenie egzaminu oraz umożliwienie tym osobom zdanie tego egzaminu (w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy).

Proponuje się, aby ustawa weszła w życie z dniem 23 lutego 2018 r., tj. z ostatnim możliwym dniem wprowadzenia w życie przepisów niezbędnych do wykonania dyrektywy w sprawie

dystrybucji ubezpieczeń. Wcześniej, tj. z dniem 3 stycznia 2018 r., powinny wejść w życie przepisy zapewniające implementację art. 91 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE, odnoszące się do dodatkowych wymogów w zakresie ochrony klientów dotyczące produktów inwestycyjnych opartych na ubezpieczeniu, tj. odpowiednie zmiany w dotychczasowej ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (art. 6b i art. 6c) oraz ustawie o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (art. 24 b i art. 24c). Proponuje się, aby zmiany te funkcjonowały w okresie do 22 lutego 2018 r., do czasu wejścia w życie proponowanej ustawy o dystrybucji ubezpieczeń (w tym art. 8 ust. 1 i 4 i art. 18), która w sposób spójny z innymi przepisami tej ustawy ureguluje kwestie określone w art. 91 dyrektywy 2014/65/UE. Podobne rozwiązanie zastosował również ustawodawca unijny poprzez nowelizację dotychczasowej dyrektywy w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego. Powyższe uzasadnia, zgodnie z § 1 ust. 2 uchwały nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednoczenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. z 2014 r. poz. 205), odstąpienie od zasady określonej w § 1 ust. 1 tej uchwały, w świetle której jeżeli akt normatywny zawiera przepisy określające warunki wykonywania działalności gospodarczej, termin wejścia w życie tego aktu normatywnego powinien być wyznaczony na dzień 1 stycznia albo 1 czerwca.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych i nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach dotyczących sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych, tj. rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz.U. poz. 1414, z późn. zm.) oraz na podstawie § 52 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (MP z 2016 r. poz. 1006) projekt ustawy został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.